

Miriam

Ett varmt tack för att ni har kommit för att tillsammans med oss hedra en begåvad artist och en aktivist för allas mänskliga rättigheter,

En modig kvinna som vågade tro på sig själv och livets möjligheter

Ett stort tack till Maisha Kulturföreningen och allt ni gör speciellt för oss afrosvenskar.

Ni gör oss synliga, ni gör oss stolta, ni bygger broar

Tack för att ni hedrar en av oss

Miriam Makeba

Apartheid Sydafrika

För att förstå Miriam Makeba och hennes gärningar – måste vi också förstå Apartheid.

Inte för att skapa hat och uppmuntra hämnd

Men för att hedra de många som offrade så mycket –

För att skapa förutsättningar för att förlåta och för att bygga en stark regnbågsnation som respekterar allas mänskliga rättigheter – oavsett färg.

Att prata om Apartheid väcker en smärta – en sorg för många av oss

Vi måste åter ta oss tillbaka till minnena – lidandet, utsattheten, våldet, förtrycket, förlusterna och begränsade handlingsmöjligheter.

Minnena vaknar till liv, tränger sig på och åter tar plats i vår vardag

Minnena av att tvingas ställa sitt liv till förfogande då vi visste att - att resa sig – att säga ifrån - kan kosta dig ditt liv

Det fasansfulla i att se medmänniskors lidande och utsatthet utan att alltid kunna göra en insats

Vad var Apartheid?

Apartheid byggde på en den europeiska rasismen – från Upplysnings tiden och framåt

Den anknöt till tankarna från Rasbiologi, slaveriet, kolonialism och från förintelsen.

Men Apartheid skilde sig från rasåtskillnad och rasism genom att dessa formaliserades i lagar

Hur såg Apartheid Lagarna ut?

1913 Olagligt för svarta att köpa eller hyra mark från vita utanför så kallade Reserves

1923. Boendesegregation i städerna

1948 Regeringen stiftar lagar för att definiera och påtvinga segregation

1949 Förbjuds äktenskap mellan svarta och vita

1950 Alla kärleks och sexuella relationer med vita kriminaliserades

1950 Människor klassificerades enligt 4 raser – vita, svarta, färgade och Indier. Alla de icke vita grupperna drabbades som icke vita – de svarta drabbades värst

1954 Kommunismen förbjöds - definierad som allt som kräver förändringar och ett rättvisare samhälle - detta öppnade för arresteringar och politiskt våld

Terrorism Act, 1967. Man kunde nu fängslas utan rättegång och hållas isolerad upp till 90 dagar. Människor fängslades, misshandlades, torterades och mördades.

Säkerhetspolisen BOSS etablerades – de var aktiv i hela världen – inklusive Sverige.

Den svenska Anti-apartheid rörelsen var infiltrerad på högsta nivå – BOSS visste allt. De trakasserade Sydafrikanska anti-apartheid aktivister

t.ex. mig i Sverige. De visste allt om mitt arbete mot Apartheid som jag genomförde i Sverige!

1953: Svarta förbjöds att strejka

1950 Group Areas Act . Påtvingat separation av de olika s.k. raser. Tvångsförflytningar . Jag såg lidandet pga. av dessa tvångsförflytningar. T.ex. tvångsförflyttades färgade från Rietvlei nära Durban till Kapstaden. Många av de äldre dog kort efter ankomsten.

1954 blev det förbjudet att överklaga tvångsförflytningar.

1951 Etablering av s.k. "black Homelands".

1952: Pass lagarna – människorna blir tvungna att alltid bära dem med sig – med information om ursprung, arbetsgivare, kontakt med poliser osv. De begränsade de icke vitas rörelser

1953 Bantu Education Act Utbildning skulle anpassas till "de svartas natur och behov". Man vill inte att de skulle ha höga ambitioner – men skulle förberedas för att jobba i hemländerna och åt de vita.

1959- Icke vita fick inte gå på de vita universiteten.

1953 Separate Amenities Act. "Europeans Only" and "Non-Europeans Only"

Påtvingade segregering i allt och de för de icke vita behövde inte vara av samma standard som för de vita.

1970 Svarta förlorade det Sydafrikanska medborgarskapet och blev medborgare i s.k. Homelands.

Allmänt

Man splittrade de icke vita grupperna – man splittrade de svarta grupperna

- a. Jag föddes in i påtvingad absolut fattigdom i en ”black reserve”
- b. Barn och vuxna dog av fattigdom och obehandlade sjukdomar
- c. Jobb reservation – visa jobb var bara för vita
- d. Olika löner – icke vita tjänade mycket mindre för samma arbete
t.ex. lärare, läkare och sjuksköterskor
- e. Ingen rösträtt
- f. Mötesförbud
- g. Våld inklusive sexuellt våld, tortyr, mord
- h. Bombningar – i frontstaterna och i Europa. ANC kontoret i Stockholm bombades
- i. Mord på Sydafrikanska anti-apartheid aktivister i Afrika och i Europa t.ex. mordet på Ruth First i Afrika samt Dulcie September som var ANC representant i Paris

Personliga upplevelser av Apartheid

Att växa upp under Apartheid har lämnat mig med en fascination för hur vi beter oss mot de som är i ett underläge utifrån vissa strömningar och värderingar i samhället

Jag mötte det politiska våldet tidigt. Ett exempel: Jag är kanske 5 år. Ska besöka en mammas släktingar i ett township – Cato Manor - med min mamma. Hårda polis röster, skrik, gevärskott spränger sönder natten. Jag känner den fräna doften av rädsla och blod. En polis räd.

Jag ledde en kurs för ANC i exil i offentlig förvaltning 1988/89. Det var en mardröm – ständig rädsla för att Sydafrika ska slå till i Sverige mot gruppen.

Jag känner en stor tacksamhet till alla som engagerade sig mot Apartheid, till de som tog emot oss som flyktingar. Sverige hade ett framträdande roll!

I inbjudan står det: ”Utmaningarna Miriam Makeba kämpade mot är aktuella även idag”.

Apartheid var en extrem version av en utmaning som finns i olika former i olika samhällen

I Sverige har vi också strukturell rasism och vardags rasism. Det angår oss alla!

Vi med Afrikansk ursprung – är tillsammans med Romer de som drabbas värst av rasism och diskriminering i Sverige.

Rasism bryter ner människor både psykiskt och fysiskt.

Och värst av allt är den rasismen som drabbar våra barn

Vad har Miriam Makeba betytt för mig? Vad kan vi lära oss från hennes liv och gärningar?

1. Hon gjorde oss stolta som icke vita i ett rasistiskt system. Det är viktigt att stödja varandra till framgång även i svåra situationer.
2. Hon var modig
2. Hon arbetade på flera olika sätt
Med den knutna näven – hon tog fighten när det behövdes
Hon använde genomtänkta strategier Hon medverkade inom FN, samarbetade med regeringar, hon allierade sig med likasinnade
Men hon använde också hjärtat – respekt, engagemang, öppenhet. Har aldrig hört henne uttrycka hat.
3. Hon tog vara på livet i exil – gjorde det bästa av den. Det måste vi också. Vi ska ta vara på det som är positivt i samhället. Söka ett samarbete med de goda krafterna.
Hon samarbetade med olika länder, med regeringar, med artister.
4. Hon engagerade sig i andras kamp för mänskliga rättigheter och frihet. Några av hennes sånger handlar t.ex. om länder som Moçambique.
5. Hon tillhörde hela Afrika.
6. Hon inspirerade i kampen mot Apartheid genom sin musik.

Jag känner en stor tacksamhet till Afrika som gav henne ett hem – när man fråntog henne rätten att komma hem – till sin mammas begravning och sen fråntog henne passet

Avslutningsvis ska jag anknyta tillbaka till Apartheid.

1. Det som Nelson Mandela och Miriam Makeba påminner oss om är att även när vi utsatts för omänsklig diskriminering och lidande är vi bärare av det gudomliga som alla andra människor. Bärare av oändliga möjligheter och rätten till integritet

Vi måste våga tro på oss själva och på livet

2. Det som jag bär med mig från Apartheid tiden

– Är ärren från att vara utsatt för rasism

– Men också en styrka - En övertygelse om att allt går att förändra

När tillräckliga många står upp och säger NEJ

Jag kan vittna om den inneboende kraften i viljan

I solidariteten I medmänskligheten

Jag har lärt mig att Demokrati som jag har drömt om hela mitt liv – är inte är ett tillstånd – den är levande – vi skapar den tillsammans – dagligen.

Margaret Gärding föreläsning 4 mars 2016 för att hedra Miriam Makeba!